ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Базаєва Олексія Дмитровича на тему «Особливості розвитку правосвідомості людини в інформаційному суспільстві: філософсько-правова рефлексія», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», підготовлений та затверджений на підставі публічної презентації та обговорення наукових результатів дисертації кафедрою філософії Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (протокол № 2 від 9 жовтня 2026 року)

Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету. Сучасний стан розвитку українського суспільства, трансформація вітчизняної правової реальності у контексті транзиту до європейського соціокультурного та глобального інформаційного простору вимагають докорінного перегляду традиційних уявлень про правосвідомість людини. В умовах цифровізації соціально-правового буття, розширення сфери соціальних комунікацій через розбудову інтерактивних віртуальних просторів та впровадження технологій штучного інтелекту (ШІ) у правове середовище правосвідомість перестає бути пасивним рефлексивним відображенням позитивного права. Вона набуває статусу інтерсуб'єктивного феномена, який впливає на трансформації правової реальності. Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю філософсько-правового осмислення якісно нової онтологічної сутності правосвідомості людини як фактору правової дійсності в умовах інформаційного суспільства.

Правосвідомість особистості сьогодні формується в умовах перманентного впливу засобів масової комунікації (ЗМК), які виступають інструментами трансформації ціннісних орієнтирів. Це актуалізує необхідність дослідження правосвідомості не як пасивного відображення правових знань особистості, а як динамічного феномена, що перебуває під постійним впливом інформаційних потоків, симулякрів та маніпулятивних технологій.

Вибір теми дослідження зумовлений радикальною трансформацією суспільного буття, що спричинена переходом людства до інформаційної стадії розвитку. В умовах, коли цифрові технології, віртуальна та доповнена реальність стають невід'ємною частиною повсякденності, процес формування правосвідомості відбувається через нові комунікативні практики, де межа між фізичною та віртуальною реальністю (ВР) стає дедалі прозорішою.

У сучасному інформаційному просторі медіа перестали бути просто трансляторами інформації, вони перетворились на інструменти конструювання правових смислів. Використання маніпулятивних технологій та складних інформаційних операцій (ІО), дозволяє змінювати сприйняття дозволеного та забороненого в масовій правовій свідомості. Це створює загрозу ще більшого поширення правового нігілізму та розмивання фундаментальних правових цінностей, що потребує ґрунтовного філософсько-правового аналізу.

Актуальність теми також диктується появою ШІ та алгоритмізацією соціальних процесів. Взаємодія людини з інтелектуальними системами породжує нові типи правовідносин, які ще не мають належного теоретичного базису. Питання про те, як цифровізація впливає на суб'єктивне сприйняття прав людини, її приватності та безпеки, стає ключовим для збереження правопорядку в демократичному суспільстві. Потреба у визначенні кордонів етичного та правового регулювання у віртуальному просторі вимагає виходу за межі класичного правознавства у площину міждисциплінарного філософсько-правового дослідження.

Окрім того, вибір теми зумовлений специфікою сучасного соціокультурного контексту України. Війна в інформаційному просторі стала потужним чинником трансформації правосвідомості громадян, де питання національної безпеки, кіберзахисту та правової ідентичності набувають екзистенційного значення. Дослідження того, як правова свідомість може слугувати захисним бар'єром проти деструктивних зовнішніх впливів, має

критичну значущість для розбудови правової держави в умовах глобальної нестабільності.

Необхідність розробки теми зумовлена дефіцитом праць на перетині онтології та антропології права, соціології та філософії інформаційного права. Також філософсько-правова методологія дозволяє проаналізувати трансформації правосвідомості людини з урахуванням впливу технологій цифрового середовища та їх концептуального синтезу з аксіологічними матрицями особистості в інформаційному просторі.

У дисертації значною мірою використано науково-теоретичний та методологічний потенціал таких західних дослідників проблеми правосвідомості, як-от: І. Кант, Г. В. Ф. Гегель, Ю. Габермас, Б. Мелкевік, Г. Радбрух, Дж. Ролз та ін. та вітчизняних науковців, серед яких такі дослідники, як-от: О. Бандура, В. Бебик, М. Бурдоносова, Л. Герасіна, О. Грищук, Д. Гудима, О. Данильян, О. Дзьобань, С. Жданенко, Ю. Калиновський, Г. Клімова, Д. Куковинець, Н. Кутуза, О. Макеєва, С. Максимов, Н. Морська, В. Панкратова, В. Погрібна, П. Рабінович, Ю. Разметаєва, І. Сопілко, Д. Тельпіс, Л. Трагнюк, Н. Філатова-Білоус, І. Яковюк та ін., фахівців-дослідників технологій впливу комунікативних технологій на свідомість та правосвідомість людини інформаційної доби таких, як Г. Інніс, М. Маклюен, М. Кастельс та ін.

Дисертацію виконано на кафедрі філософії Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого в межах цільових комплексних програм «Філософські та філософсько-правові проблеми духовного життя суспільства та формування правової культури особистості» (державний реєстраційний номер 0111U000968) та «Філософсько-правові проблеми розвитку суспільства в умовах глобальних трансформацій» (державний реєстраційний номер 0126U001044). Робота виконана в контексті наукових досліджень кафедри філософії, що стосуються вивчення сутності правосвідомості як філософсько-правового феномена, особливостей розвитку правосвідомості людини в інформаційному суспільстві та трансформації правосвідомості в умовах глобалізаційних викликів XXI століття.

Тема дисертації затверджена вченою радою Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого 30 червня 2023 року (протокол № 12).

Наукове завдання, розв'язання якого отримано в дисертації. Метою дослідження є отримання нових наукових висновків стосовно сутності феномена правосвідомості як світоглядної основи правової діяльності в інформаційному просторі, а також виявлення впливу інформаційно-комунікаційних технологій та медіа-середовища на ціннісно-нормативну структуру правосвідомості особистості. Досягнення поставленої мети зумовило необхідність послідовного вирішення таких дослідницьких *завдань*:

– охарактеризувати генезу філософсько-правової рефлексії правосвідомості у науковому дискурсі;

– визначити основні теоретико-методологічні підходи розуміння впливу інформаційного суспільства на формування правосвідомості;

– з'ясувати особливості комунікативно-дискурсивної природи правосвідомості;

– охарактеризувати механізми впливу ЗМК на формування правосвідомості особистості;

– встановити й уточнити особливості впливу ВР на правосвідомість людини;

– окреслити основні види деформацій правосвідомості і розглянути їх прояви в умовах глобального інформаційно-комунікаційного континууму;

– описати ціннісні детермінанти правосвідомості людини в інформаційно-правовому середовищі сучасної України, визначити проблеми їх типологізації;

– охарактеризувати діяльність основних суб'єктів вітчизняного інформаційного простору та визначити їх роль у формуванні правосвідомості;

– окреслити та дослідити існуючі загрози й небезпеки для формування правосвідомості людини в інформаційному середовищі.

Всі поставлені завдання було вирішено, мета дослідження була досягнута.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що представлена робота є комплексним філософсько-правовим дослідженням трансформації правосвідомості людини в умовах інтенсивного розвитку ЗМК та цифрових технологій.

У межах дисертації висунуто низку положень, які конкретизують наукову новизну.

Вперше:

– у вітчизняному філософсько-правовому науковому дискурсі обґрунтовано розуміння правосвідомості як «ціннісного бар'єру» особистості та активного чинника формування правової реальності в умовах інформаційної агресії;

– охарактеризовано сучасний інформаційний простір України як систему, що амбівалентно впливає на правосвідомість людини, поєднуючи функції правового виховання та інформування громадян з деструктивними соціальними наслідками, які репрезентовані девіантними патернами поведінки;

– обґрунтовано дуалістичність ціннісних детермінант правосвідомості громадян України в інформаційному суспільстві, яка обумовлена динамічним та дихотомічним («захід – схід») характером культурно-цивілізаційних впливів, суперечливими глобальними тенденціями розвитку інформаційних технологій, нестабільним станом вітчизняного суспільства в умовах російсько-української війни.

Удосконалено:

– обґрунтування кореляції між розвитком індивідуальної правосвідомості та особливостями реалізації права у ВР, констатується онтологічний розрив між правовими нормами соціального світу та самовстановленими правилами поведінки, уявленнями про правові цінності у віртуальних спільнотах;

– наукові підходи до дослідження впливу інформаційних технологій на зміну правових настанов в індивідуальній та суспільній правосвідомості, які

базуються на розумінні інтеграційної природи правосвідомості та сприяють визначенню характеру впливу медіа на емоційні, фізіологічні та психологічні реакції індивіда, формуванню його морально-етичних, релігійних, культурних, правових та політичних уявлень;

– методологічну базу та понятійний апарат для дослідження правосвідомості людини в інформаційному просторі шляхом комплексного поєднання гносеологічного потенціалу герменевтичного, діалектичного, індуктивного, дедуктивного, аксіологічного та порівняльно-правового методів, що дало змогу всебічно дослідити основні тенденції трансформаційних процесів у правосвідомості;

– понятійний статус, змістовне наповнення та структурні елементи дефініції «медійна правосвідомість», яка трактується як результат взаємодії впливу правового та інформаційного просторів на правовий світ людини та конкретизує видову різноманітність правосвідомості в умовах глобальної інформатизації суспільства, відображаючи її сутнісні видозміни під впливом медіатехнологій.

Набули подальшого розвитку:

– обґрунтування філософсько-правового сенсу основних ціннісних детермінант правосвідомості в інформаційну епоху, спираючись на методологічний доробок представників німецької класичної філософії права, дослідження ціннісного ядра у структурі правосвідомості у комунікативній концепції Ю. Габермаса та на сучасні вітчизняні наукові праці щодо етноментальних особливостей аксіологічної складової правосвідомості;

– дослідження проблеми деформацій правосвідомості людини, які в умовах інформаційного середовища трансформуються та набувають нових форм, серед яких симулякризація законів, морально-правовий релятивізм та «тіньова нормотворчість»;

– розуміння безпекових аспектів функціонування правосвідомості людини в інфопросторі України, що дозволило виокремити найбільш значущі небезпеки, як-от: недосконалість вітчизняної законодавчої бази,

неконтрольований вплив ЗМК, тенденції монополізації владою національного інфопростору, втрата контролю над інформаційними потоками на окупованих територіях; серед загроз ключовими визначено вплив на правосвідомість фейків та дезінформації, ворожих ІО, технічних втручань та кібертероризму, трансляцію антиправових образів та патернів у масмедіа.

Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів дослідження. Положення, висновки та рекомендації, що містяться в дисертації достатньою мірою науково обґрунтовані й достовірні. Дисертація є філософсько-правовим дослідженням особливостей розвитку правосвідомості людини в інформаційному суспільстві. Її методологічна база спрямована на комплексне виконання поставлених завдань та є міждисциплінарною за своїм наповненням. У дослідженні узагальнено й використано результати наукових праць з правознавства, філософії, політології, соціології, соціальної психології, культурології та соціолінгвістики.

Методологічну основу дисертаційної роботи було обрано з урахуванням об'єкта, предмета, сформульованої мети та завдань дослідження. Для забезпечення максимально можливої об'єктивності висновків використано широке коло наукових методів та теорій.

Застосування діалектичного методу дозволило розглянути правосвідомість у її динаміці, суперечностях та взаємозв'язку з чинниками інформаційного суспільства. Евристичний потенціал даного методу дозволив дослідити єдність і боротьбу між традиційними правовими цінностями та новими технологічними та соціальними викликами інформаційної епохи, а також описати перехід кількісних інформаційних накопичень у якісні зміни правових установок особистості.

Серед загальнонаукових методів було використано індуктивний та дедуктивний методи. Зокрема, метод індукції дав змогу зробити висновки щодо стану і тенденцій розвитку правосвідомості, використовуючи конкретні

факти. Індукція дозволила впорядкувати емпіричні дані, оцінити рівень формування правосвідомості в межах конкретних спільнот, а також на основі узагальнення результатів зробити висновок щодо особливостей правосвідомості українського суспільства. Застосування дедуктивного методу забезпечило перехід від загальних концептуальних моделей до пояснення конкретних проявів правосвідомості в суспільстві, дозволило визначити її основні характеристики, структурні елементи та функції. Завдяки цьому методу стало можливим встановлення причинно-наслідкових зав'язків між правовими нормами, діяльністю державних і правозахисних інститутів та формуванням правосвідомості громадян. Також дедуктивний метод сприяв оцінюванню механізмів правової соціалізації, ставлення людини до права, виокремленню підстав для формування деформацій правосвідомості та прогнозуванню подальших тенденцій розвитку правосвідомості у сучасному інформаційному просторі.

Герменевтичний метод застосовано для тлумачення смислів, що містяться у правових текстах та медійних повідомленнях. Це дало змогу виявити приховані механізми впливу ЗМК на правосприйняття через інтерпретацію символів та правових наративів, також охарактеризувати правосвідомість як динамічний процес розуміння правових сенсів, що народжується у правовому діалозі.

Аксіологічний підхід став ключовим для розкриття сутнісно-змістового аспекту сприйняття правосвідомості як філософсько-правового феномена. Його застосування дало можливість розкрити й конкретизувати змістовні аспекти правосвідомості людини в різних правових системах крізь призму цінностей свободи та безпеки, уточнити ієрархію цінностей у правосвідомості сучасної людини, де безпека та приватність у цифровому світі набувають статусу фундаментальних орієнтирів. Означений підхід дозволив оцінити деструктивний вплив маніпулятивних технологій на ціннісне ядро правосвідомості індивіда та суспільства.

У дослідженні також використовувались міждисциплінарні та спеціально-юридичні методи для отримання уточненої інформації про правосвідомість людини й супутні феномени. Зокрема, порівняльно-правовий метод був застосований для дослідження амбівалентних напрямів трансформаційних процесів у правосвідомості в інформаційному суспільстві, зіставлення правових поглядів, цінностей, уявлень різних соціальних груп.

Формально-юридичний метод дав змогу дослідити наявні у нормативно-правових актах установки та ціннісні орієнтири, які держава намагається сформувати у громадян, виокремити колізії та проблемні місця законодавства України, зіставити догматичні правові норми із практичною сферою їх застосування, відстежити зв'язок правосвідомості та правової системи, оскільки правосвідомість є результатом сприйняття та усвідомлення людиною чинних правових норм.

Серед міждисциплінарних методів було використано синергетичний. Обрання цього методу зумовлено тим, що правосвідомість в інформаційному суспільстві не є лінійною системою, а динамічним та дисипативним феноменом, який під впливом ЗМК хаотично змінюється, але при цьому формує власні патерни існування. Використання синергетичного методу дозволило дослідити процеси самоорганізації правосвідомості, трансформації правових орієнтацій особистості в умовах інформаційного суспільства.

Ключові висновки, положення й результати наукових розвідок автора ґрунтуються на фундаментальному філософсько-правовому та теоретико-методологічному осмисленні онтологічних, аксіологічних та антропологічних вимірів правосвідомості особистості. Джерельну базу дослідження становить глибокий аналіз вітчизняного й зарубіжного наукового дискурсу у сфері філософії права, філософської антропології, теорії права, етики та медіафілософії, а також осмислення соціокультурних трансформацій і тенденцій цифровізації сучасного інформаційного простору.

Практичне значення одержаних результатів обумовлене сукупністю положень, які конкретизують наукову новизну. Результати дослідження складають теоретичну базу для розробки практичних механізмів формування демократичної правової свідомості, методів її захисту від маніпулятивних впливів в умовах інформаційного суспільства та визначення нових підходів у правовому вихованні. Основні результати й висновки дисертації можуть використовуватись:

– для розробки стратегій правової грамотності та цифрової гігієни громадян як на національному, так і на міжнародному рівнях у сфері захисту правосвідомості особистості від маніпулятивних впливів у інформаційному просторі;

– для удосконалення законодавства щодо регулювання діяльності ЗМК та соціальних мереж у царині впливу на правосвідомість громадян у цифровому середовищі;

– в експертно-аналітичній роботі як теоретичний матеріал для протидії загрозам правосвідомості у вітчизняному інфопросторі;

– державними органами та іншими суб'єктами соціального процесу для більш глибокого розуміння сутності правосвідомості, підвищення ефективності управлінських рішень у даній сфері.

Отримані результати можуть слугувати теоретико-методологічною основою для оптимізації стратегій формування правосвідомості громадян України в умовах цифровізації шляхом інтеграції розробленої концепції у зміст правоосвітньої діяльності. В освітньо-виховній царині результати дослідження можуть бути інтегровані у навчальний процес з метою поглиблення змісту й посилення практичного спрямування таких навчальних дисциплін, як «Філософія», «Філософія права», «Теорія права», «Філософія прав людини», «Філософія інформаційного права», «Філософія правового виховання», при створенні спецкурсів для аспірантів, магістрів і студентів з проблем правосвідомості.

Апробація результатів дисертації. Результати, що розкривають основні положення дисертації, сформульовані пропозиції та висновки автора пройшли апробацію в рамках міжнародних та вітчизняних науково-практичних конференцій: XIX Міжнародна наукова конференція «Філософія і право» (м. Харків, 18 трав. 2023 р.), XI науково-практична конференція іноземними мовами «Science in a changing world: current studies of young researchers» (м. Харків, 17 квітня 2024), XX Міжнародна наукова конференція аспірантів та студентів «Філософія і право» (м. Харків, 22 травня 2024 р.), II Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Особистість та освіта в умовах сучасних соціокультурних викликів: ціннісно-світоглядні та науково-методичні аспекти» (м. Дніпро, 28 лютого 2025 р.), XXI Міжнародна наукова конференція аспірантів та студентів «Філософія і право» (м. Харків, 21 травня 2025 р.), XIII Міжнародна наукова конференція «Філософія і культура в антропологічних вимірах сучасності» (м. Дніпро, 20–21 листопада 2025 р.), IV Всеукраїнська наукова конференція «Науково-освітянська еліта та формування інтелектуального потенціалу української нації» (м. Харків, 27 березня 2026 р.), XXII Міжнародна наукова конференція аспірантів та студентів «Філософія і право» (м. Харків, 25 травня 2026 р.).

Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях здобувача. Основні теоретичні положення та висновки, сформульовані у дослідженні, викладено у 11 наукових працях, з яких 3 статті опубліковано у наукових фахових виданнях України, та тези 8-ми доповідей – у збірниках матеріалів наукових конференцій.

Наукові праці, в яких відображені основні результати дослідження:

1. Базаєв О. Д. Правосвідомість як філософсько-правова категорія: історичні та сучасні інтерпретації. *Проблеми законності*. Харків. 2024. Вип. 167. С. 6–24. URL: https://plaw.nlu.edu.ua/article/view/319129.

2. Базаєв О. Д. Особливості впливу засобів масової комунікації на правосвідомість сучасної людини. *Проблеми законності*. Харків 2025. Вип. 170. С. 321–337. URL: https://plaw.nlu.edu.ua/article/view/341294.

3. Базаєв О. Д. Буття суспільної правосвідомості в інформаційному просторі України: сучасні світоглядно-ціннісні загрози. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Право*. 2025. Т. 5. № 92. С. 286–292. URL: https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/351217.

Наукові праці, в яких засвідчено апробацію матеріалів дослідження:

1. Базаєв О. Сутнісні характеристики правосвідомості: філософсько-правовий аналіз. *Філософія і право*: тези доп. XIX Міжнар. наук. конф. аспірантів та студентів (м. Харків, 18 трав. 2023 р.). Харків: Право, 2023. С. 12–13. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3bc3aab8-bdc1-4860-a44f-3d49b5b5bb9f/content.

2. Bazaev O. A modern approach of understanding legal awarness problem. *XI науково-практична конференція іноземними мовами «Science in a changing world: current studies of young researchers»* (м. Харків, 17 квіт. 2024р.). М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. іноземних мов. Харків: НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2024. С. 20–22. URL: https://dspace.nlu.edu.ua//jspui/handle/123456789/20037.

3. Базаєв О. Вплив інформаційного середовища на розвиток суспільної правосвідомості в Україні. *Філософія і право* : тези доп. XX Міжнар. наук. конф. аспірантів та студентів (м. Харків, 22 трав. 2024 р.). Харків: Право, 2024. С. 6–7. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/23deb162-1d5b-4cdb-9f20-3a184a33f577/content.

4. Базаєв О. Криза правосвідомості в сучасному суспільстві: причини та шляхи подолання засобами освіти. *Особистість та освіта в умовах сучасних соціокультурних викликів: ціннісно-світоглядні та науково-методичні аспекти* : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. КЗВО «ДАНО» ДОР» / Наук. ред. О. Є. Висоцька. Техн. ред. Н. В. Дев'ятко. (м. Дніпро, 28 лютого 2025 р.). Дніпро, 2025 С. 10–11. URL: https://www.dano.dp.ua/attachments/article/392/%D0%9E%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0...%20(28%20%D0

%BB%D1%8E%D1%82%D0%BE%D0%B3%D0%BE%202025%20%D1%80.,%20%D0%BC.%20%D0%94%D0%BD%D1%96%D0%BF%D1%80%D0%BE).pdf.

5. Базаєв О. Горизонтальні інтерсуб'єктні комунікації як чинник формування правосвідомості в інформаційному суспільстві. *Філософія і право* : тези доп. XXI Міжнар. наук. конф. аспірантів та студентів (м. Харків, 21 трав. 2025 р.). Харків: Право, 2025. С. 13–16. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/eef58a70-5048-45b0-80a8-3b2fddee1321/content.

6. Базаєв О. Д. Етноментальні детермінанти правосвідомості українців: синтез західних та східних ціннісних кодів. *Філософія і культура в антропологічних вимірах сучасності* : зб. тез доп. XIV наук. конф. з нагоди Всесвіт. Дня Філософії (UNESCO), (м. Дніпро, 20-21 листоп. 2025 р.). Дніпро, 2025. С.139–142. URL: https://crust.ust.edu.ua/server/api/core/bitstreams/19cbf8f5-090c-411b-bdce-6b4ddb68e94d/content.

7. Базаєв О. Д. Компонентна структура правосвідомості у сучасному філософсько-правовому дискурсі. *Науково-освітянська еліта та формування інтелектуального потенціалу української нації* : матеріали IV Всеукр. наук. конф. (м. Харків, 27 берез. 2026 р.). Харків, 2026. С. 29–32. URL: https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/88b7546e-1554-4a98-864b-8f009537780b/content.

8. Базаєв О. Статус тимчасового захисту українців у ЄС як каталізатор формування правосвідомості європейського зразка. *Філософія і право* : тези доп. XXII Міжнар. наук. конф. аспірантів та студентів (м. Харків, 25 трав. 2026 р.). Харків: Право, 2026. С. 16–18.

URL: https://dspace.nlu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e63358b9-4431-436e-8318-9522f056baac/content.

Опубліковані статті містять належним чином обґрунтовані наукові результати, що відповідають поставленій меті та сформульованим висновкам. У своїх публікаціях автор дотримується цінностей та принципів академічної доброчесності; випадків самоплагіату не виявлено.

Публікації, в яких висвітлені наукові результати дисертації здобувача, відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та припинення дії рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію виконано українською мовою з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Стиль викладення матеріалу дослідження – науковий.

Загальний висновок. Дисертація Базаєва Олексія Дмитровича на тему «Особливості розвитку правосвідомості людини в інформаційному суспільстві: філософсько-правова рефлексія» є кваліфікаційною науковою роботою, містить нові науково обґрунтовані результати, які виконують конкретне наукове завдання, яке полягає в отриманні нових результатів у формі наукових висновків стосовно сутності феномена правосвідомості як світоглядної основи правової діяльності в інформаційному просторі, а також виявленні впливу інформаційно-комунікаційних технологій та медіа-середовища на ціннісно-нормативну структуру правосвідомості особистості.

Дисертація є самостійною науковою працею, яку виконано з дотриманням академічної доброчесності. Наукова новизна, висновки та пропозиції сформульовані автором особисто й обґрунтовані на підставі особистих досліджень.

Дисертація Базаєва Олексія Дмитровича на тему «Особливості розвитку правосвідомості людини в інформаційному суспільстві: філософсько-правова рефлексія» відповідає вимогам оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40, а також вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та припинення дії рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами) та може

бути подана до разової ради для захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Головуючий на засіданні:
завідувач кафедри філософії
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
доктор філософських наук, професор **Олег ДАНІЛ'ЯН**

«13» лютого 2026 р.

